

KNIHA PRVNÍ

Roztříštění

Ó, Foibe! Ó, králi Pýthii! Takto kvílela a sténala Filoméla! Ó! Takto plakala! Ó! Ó! Když uslyšela třepot Vlačstovky lapené mezi trámy pod střechou paláce a poznala tvrdost zobáku. Ó! Ó! Umlčel mne! Posléze však, kdy nehybně visela na nebi, projevil Apollón slitování a pravil: „Ptáku, jenž bývals pannou, vetkni své slzy do dubových listů na samém kraji lesa. Vyhledej ty, jež Sibyly se zovou, neboť ony poznaly tmu a poznaly světlo a nezůstane jim skryto nic z věcí, jež doposud se staly, ani z těch, jež teprve se stanou.“ Pročež se říká, že Slavík staví sobě hnízdo v okolí jeskyní a Sibyla prý rozumí písni těchto ptáků.

17

Rex Illuminatus,
Alchymická historie veškerých věcí 1306 n. l.

Ostrov

Ve třídně na samém konci kláštera knihovník vytuká bezpečnostní kód. Chvatně projde kolem kartotéky vyrobené z rubínově červeného týku, se šuplíky přesně odpovídajícími velikosti kartiček, pak v prostoru veřejné čítárny uctivě zpomalí. Vedle Panny Marie a cínové urny tu stojí černá mramorová socha starce s knihou v ruce. Dubové police od podlahy až po strop vyplněné rozlámanými hřbety. Horní balkon, kam se stoupá po vratkých schůdcích a pak ještě po žebříku opřeném přímo o svazky. Za ním pak druhé dveře, vedoucí do nejsvětější svatyně: do sklepení opatřeného visacím zámekem, kde přechovávají středověké rukopisy opatství. Před umyvadlem se knihovník nečekaně zarazí.

„Musíte si umýt ruce. Je to velmi choulostivá kniha,“ vysvětlí. Vyhovím mu.

Oči pod dlouhými, laními řasami působí skelně a jsou na okrajích vlhké. Tváře má vrásčité a vlasy ulíznuté a připlácnuté k hlavě. Na prsteníčku pravé ruky prostý zlatý kroužek. Druhou ruku v tvídovém saku a modré košili s proužkem zdobí znamení ctihodného původu: obsidiánový rodinný erb. Když se umyju, vloží do proudu horké vody ruce i on sám. *Odvěký rituál*. Nasaju jeho pach: kadidlo a čerstvé mýdlo, prach. Nestrádal proto, že by toužil zbohatnout. Zatímco mě vede dál, obdivně se zadívám na jeho ramena; jak silný musel být zmlada, když to tady budoval, jak mi o tom prve vyprávěl – když z těchto středověkých prostorů vyháněli zvířata, stěhovali odsud všechny oslíky i jehňátka, i squattery, a přestavovali opatství; ano, když mě tento muž vede ke svému tajemství, vyzařuje z něj hrdost na život, který žije.

Sklepení není nijak rozlehlé ani velkolepé. Působí nepřívětivě a plesnivě, evokuje výslechové místnosti. Nevhodná teplota pro přechovávání knih, povzdechnu si, ale přinejmenším žádné ag-

resivní světlo. U vchodu hlučně hučí odvlhčovač, zoufalý pokus o zkrocení vlhkosti ve vzduchu. Elektrické žárovky zalévají závojem nevládného, ostrého svitu márnici nesouvislých vzpomínek opatství, zdejší sbírku světských antikvárií. Soupisy stížností a méně významných trestných činů. Účetní knihy a inventáře pšenice. Některé větší než atlas. Jiné menší než kapesní slovník. Svazek, který jsem – s nevelkým nadšením – zkoumala minulý týden, obsahoval záznamy o výdajích na slavnostní průvody z let 1468 až 1532. *1487... Koupě dvou trumpet a řehtačky, dvanáct realů.* Všechno pečlivě očíslováno. Dvojčíslí po centimetru od sebe. *12 15 34. 76 85 19.* Nad tím starší forma notace, na kůži již zcela vybledlá. Ani jeden ze svazků nebyl v kdovíjak dobrém stavu, ale s tím já nic nenadělám. Můžu knihovníkovi donekonečna opakovat, že pergamen je organický materiál, vyrobený ze zvířecí kůže, a když se suší a napíná, vytahuje se podél linií zvířecího těla. Kůže nikdy nezapomene tvar svalů, polohu nohou, srdce či hlavy, a následkem toho se pergamen krabatí. Přírozené napětí vyčiněné kůže předurčuje napětí každé stránky, a jakmile se pergamen ocitne v přílišném teple nebo chladu, vlhku nebo suchu, začne se hýbat. V tomto smyslu jsou pergamenové knihy skutečně velmi „živé“. Restaurují se aplikací tepla a mírného tlaku, tím, že kůži uvolníme a umožníme jí, aby se zbavila traumatických vzpomínek. *Je třeba s nimi zacházet jako se živými tvory, ne je prostě naskládat na sebe jako lebky v kostnici. Tím, že je vystavujete žívlům, jim ubližujete.* Odvlhčovač je určitý kompromis, ale zdaleka nestačí.

Knihovník se nervózně přiblíží. Lampička uprostřed nevelkého pracovního stolu se sklání nade dvěma dřevěnými klíny, které podpírají vazbu otevřeného rukopisu, tlustého a nasáklého vodou. Sundám si bundu a nechám ji na židli postavené u zdi. Odhrnu si vlasy z obličeje a zajistím je sponkami. Když si knihovník všimne mého výrazu, svěsí ramena.

„Úvodní zápisy jsou součástí nějaké Knihy hodinek,“ řekne. „Ale tady se styl zničehonic mění.“

„Byla zmrzlá.“ *Stačí se podívat na tu kaluž vody.*

„Našli ji ve sněhu.“ Omluvně si mne manželové knoflíčky.

„A vás nenapadlo poslat ji rovnou ke konzervování? Javiere, vůbec jste mě sem neměl volat.“

Zachvějí se mu rty.

Mea culpa! Rozrušeně přede mnou skloní hlavu. „Zvolil jsem chybnou pomoc, uznávám svou vinu... ale při získání tohoto rukopisu jsem byl ochromen tragédií! Ta rána mě zasáhla tak hluboko do srdce, že jsem nebyl s to rozumně uvažovat. Celou hodinu jsem se modlil, než jsem byl vůbec schopen něco udělat – tak mě ten náález rozrušil...“

Pod tvídovým sakem se celý zachvěje.

„Jsme prvními svědky...“ Natáhne ruku a otočí stránky v knize.

Jeho sukovitý prst sklouzne do opačného rohu. „Někdo tu knihu poškodil! Velice krutě!“ zaběduje. „Taková necitlivost! Jen se podívejte, kde řezali, ten arch pochází z jiného rukopisu...“ Knihovník zamžourá na knihu, skloní nos až těsně k pergamentu. „Vzali všechno kromě jediného listu!“

Folia vyříznutá ve spěchu, za použití moderních nástrojů. Čistě řezy. Nám zůstala vykuchaná mrtvola. Jedna zlatá stránka, ostatní vyrvané. *Tuhý, hrubý pahýl podél vazby rukopisu.*

„Mýlím se?“ zeptá se bezdeše knihovník. „Je to řečtina? Co se skrývá tady pod tím zlatem? Nebo se mi jen zdá, že vidím písmena? Moje oči... často mě klame zrak... Mohla byste... Mohla byste mi říct, co tam vidíte?“

Přízrak. Na stránce sotva postřehnutelný.

Skloním se blíž.

Je tohle alfa? Omega? Lehounké šmouhy rozeznatelného rukopisu? Pod latinským švabachem? Moje oči hladově hltají text, a zatímco s otevřenými ústy klopýtám od písmene k písmenu, cítím, jak mi těžkne jazyk. Zamžikám a podívám se znovu. A pak si toho všimnu. Jednoznačný důkaz: *Rex Illuminatus*. Jméno, které jsem poprvé spatřila napsané v margináliích jedné alchymické knihy

objevené roku 1872 v Londýně na soukromém výprodeji jakési pozůstalosti v Kensingtonu. Kniha sama byla vydána v Lipsku a šlo o reedici titulu *O velkém kamenu předků* německého alchymisty Basilia Valentina, s doprovodnými alegorickými ilustracemi nazvanými „Dvanáct klíčů“. K jedenáctému klíči jakýsi fanoušek této problematiky připsal „*A této transmutace dosáhl nesmrtelný Rex Illuminatus*“ a přikreslil šipku k Valentinovu rčení: „*Pakliže závoj nevědomosti ze svých očí sejmete, zříte, co mnozí hledali, a nemnozí našli.*“ Zatímco stojím vedle knihovníka opatství, na stránce před sebou vidím ve zlatém listku namalovaném přes duchy řeckých písmen jeho signaturu. *Zbytky Illuminatova rukopisu.* Jeden text přepsaný jiným. Červené jelení stopy ve vlhkém jílu. Stará slova, mléčně bílá a napůl zapomenutá, pohřební mohyla zahalená zlatem.

„Jste nějaká bledá,“ podotkne knihovník. Přitáhne pro mě židli. *Vyhrnout rukávy. Nastavit světlo.*

24

„Musíme ten pergamen stabilizovat.“ Proklínám se za chvění v hlase, za sucho v ústech. Vytasím z tašky fotoaparát. *Bez blesku. Jen zachytit, co tu je. Všechno zaznamenat.* „Pošlu sem někoho z Picatrixu, aby tu knihu převezl na katedru památkové péče na univerzitě Baleárských ostrovů. Je třeba ji důkladně vysušit; máme tam na to vybavení.“ Zlaté okraje knihy už pohlcuje fialová plíseň, která se jako mor vějířovitě rozrůstá do nitra písmen. Jediná iluminace, drobná, pod ní text, dole na stránce pod písmem jemné rýhování... Mallorské ozdůbky, vytvořené přímo zde na ostrově. *Písmo bledne. Drolivé měděnkové barvivo, na některých místech vyboulení zapříčiněné nedávným působením vody,* pomalu klesám na duchu. *Vlhko, patrně kritické, protože led snadno roztál.*

„Bude to spousta papírování – povolení, úřední formality. Zůstanu tady s rukopisem, dokud se nám nepodaří zajistit vhodný odvoz. Až bude u nás na katedře, budete k němu mít po celou dobu konzervování přístup a zavoláme vám, abyste nám pomohl zdokumentovat, kde a za jakých okolností byla ta kniha nalezena.

Přestože ji odsud odvezu, vůbec to neznamená, že byste se s ní měl rozloučit. Až všechny práce dokončíme, vrátíme vám ji.“

Pokračuju ve zkoumání rukopisu.

„Vysoušení bude trvat pět až šest dní... možná déle...“ *Opálená místa po okrajích textu a vosk... Včelí vosk... nikoli lůj... jímž je potřísněný celý pergamen, takže byl s velkou pravděpodobností přechováván v kostele nebo v nějaké bohaté domácnosti. Rozsáhlá bakteriální infekce – rozpadající se vazba ze skopovice... dřevěné desky ze šestnáctého, možná sedmnáctého století, jedna rozlomená. Zdobená spona s přezkou naznačuje období baroka, pozlacené ražení na vazbě... miniaturní vzory. Pergamenové dvojlisty, mnohem staršího data, hlazené po obou stranách, zlacená zvýraznění a duběnkový inkoust... výrazné zkrabacení, úvodní a závěrečné stránky knihy potřísněné taninem z kožené vazby. Zjevně byla uložena v neuzavřeném a nestabilním prostředí. Mrazy v zimě a velké horko a dusno v létě. Většina cenných stránek chybí, pravděpodobně je někdo ukradl. Podtrženo a sečteno, povzdechnu si, katastrofa.*

Ale jiné věci mi zlepšují náladu.

Neprozrazuj mi, co to je.

To jméno se mi převaluje v hlavě.